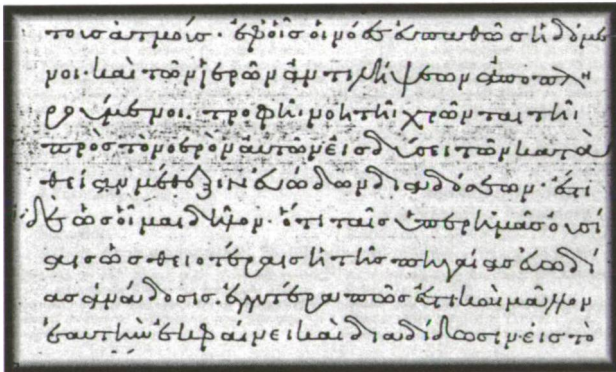

Thuküdidész

1. Ὁ ... ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοίη.

Quem minime paenitet beneficiorum in inimicos collatorum, is vitam tutissime deget.

Ki-ki annál nagyobb biztonságban éli végig életét, minél kevesebb oka van megbánni, hogy engedékeny volt ellenségeivel szemben.

I, 34, 5.

2. *Τὸ τε ... ξυμφέρων ἐν ᾧ αἱ τις ἐλάχιστα ἀμαρτάνῃ μάλιστα ἔπεται.*

Et utilitas potissimum sequitur, in quo quis minime peccat.

Magatartásunkkal ott érünk el a leginkább sikert, ahol a legkevésbé hibázunk.

I, 42, 2.

3. *Ἡ ... τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν ἐλάσσων ἦ, δύναται μείζον ἔγκλημα λύσαι.*

Postremum beneficium opportune collatum, licet sit parvum, maiorem offensionem diluere potest.

A legvégül, de alkalmas időben nyújtott mégoly csekély szolgálattal is, súlyos sérelmek orvosolhatók.

I, 42, 3.

4. *Οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ.*

Non is, qui alios in servitutem redegit, sed verius is, qui cum possit impedire, negligit, hoc facit.

Nem az az igazán felelős, aki mászt szolgálává tesz, hanem az, aki ezt elnézi, s noha képes lenne megakadályozni, nem lép fel ellene.

I, 69, 1.*

5. *Ἄδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι.*

Et iniuria, ut videtur, cum afficiuntur homines, magis indignantur, quam cum vim patiuntur; illud enim e pari confectum propter plus habendi cupiditatem fieri videtur; hoc vero a potentiore, videtur inevitabilem necessitatem habere.

Úgy látszik, az emberek a jogtalanságért jobban megneheztelnek, mint az erőszakért. Az elsőt ugyanis egy egyenlő fél hatalmi túlkapásának, a másodikat pedig az erősebbik fél kényszerének érzik.

I, 77, 4.

* Lásd a Bibliográfia bevezető megjegyzéseit (173 o.)!

6. *Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν
συμφέρει αἰτιάσθαι;*

Sed quid opus est de praeteritis conqueri pluribus, quam quatenus rebus
praesentibus expedit!

**De hát mire való volna az elmúlt dolgokat jobban felhánytorgatni,
mint amennyire a jelen kérdésben hasznunkra szolgálhat?**

I, 123, 1.

7. *Γενναῖον δὲ εἶναι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι.*

Sed generosi est animi pares in pari conditione ulcisci.

A nemes lélek csak önmagával egyenlő helyzetben levőn áll bosszút.

I, 136, 4.

8. *Αἰσχιοὶ δὲ ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχήσαι.*

Turpius est rebus, quas possidemus, privari, quam in quaerendo rem
infeliciter gerere.

**Nagyobb szégyen elveszíteni a meglevőt, mint sikertelenül
próbálkozni valaminek a megszerzésével.**

II, 26, 3.

9. *Μέχρι ... τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι,
ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἰκανὸς εἶναι δρᾶσαι τι ὧν
ἠκούσεν· τῷ δ' ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ
ἀπιστοῦσιν.*

Eatenus laudes, quae aliis tribuuntur, sunt tolerabiles, quatenus
unusquisque se quoque aliquid eorum, quae audivit, facere posse putat,
quod autem supra ipsos est, ei iam et invident et fidem non habent.

**Csak addig tudjuk elviselni a másról elhangzott magasztalást, amíg
ki-ki meg van győződve róla, hogy ő is képes annak a véghezvitelére,
amiről hallott, de ami ezen felül van, azt irigységből azonnal
kétségbe vonja.**

II, 35, 2.

10. *Κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ
ἠδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι
ἐκ τῶν κινδύνων.*

Praestantissimi autem animo illi sunt iure habendi, qui et aspera et iucunda
planissime intelligunt, nec tamen ob haec a periculis adeundis deterrentur.

Joggal tarthatjuk a legszilárdabb lelkeknek azokat, akik, noha teljes mértékben különbséget tudnak tenni a félelmes és a kellemes között, mégsem hátrálnak meg a veszedelmek előtt.

II, 40, 3.

11. Ἄνδρῶν ... ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιδαιτᾶται.

Virorum illustrium omnis terra sepulcrum est, neque sola cipporum in domestico inscriptio testimonio est, sed etiam in alieno solo memoria nullis mandata scriptis magis apud animum cuiusque, quam apud sepulcri opus perpetuo manet.

Kiváló férfiaknak temetője az egész világ; dicsőségük nem korlátozódik a hazai földön levő síroszlopok magasztaló felirataira, hanem túl még a haza határain is, anélkül, hogy lelketlen kő vagy érc hirdetné sírira nem szoruló emlékezetüket, mindenkinek a szívében lelkesítő hatással él.

II, 43, 3.

12. Λύπη οὐχ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ ἂν ἐθᾶς γενόμενος ἀφαιρεθῆ.

Nec dolor contingit, cum quis bonis, quae nunquam est expertus, privatur, sed cum quis eo spoliatur, quo frui consueverat.

A bánat nem a sosem ismert javak elvesztésekor szokta elfogni az embert, hanem akkor, ha olyasmittől fosztják meg, aminek az örömet már megízlelte.

II, 44, 2.*

13. Ἄθλα ... οἷς κείται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι.

Apud quos maxima virtutis praemia proponuntur, in horum etiam civitate viri praestantissimi versantur.

Ahol a legnagyobb jutalom jár az érdemnek, abban a városban a legkiválóbbak a polgárok.

II, 46, 1.

14. Φέρειν δὲ χρῆ τὰ τε δαιμόνια ἀναγκαίως τὰ τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως.

Ferre oportet mala, quae a numinibus accidunt, necessario, quae ab hostibus, fortiter.

Amit az isten cselekszik, azt a megváltoztathatatlanba való belenyugvással, amit az ellenség, azt férfiasan kell elviselnünk.

II, 64, 2.

15. *Οἵτινες πρὸς τὰς συμφορὰς γνώμη μὲν ἤκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοὶ εἰσιν.*

Qui calamitatibus animo minimum afflictantur, et re ipsa plurimum resistunt, hi et civitatum et privatorum omnium sunt praestantissimi.

Azok a legkiválóbbak az egyes államok és egyes polgárok között, akik a szerencsétlenségek közepette a legkevésbé veszítik el lelki egyensúlyukat, s a legnagyobb erővel tudnak ezekkel szembeszállni.

II, 64, 6.*

16. **Ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. Φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ.*

Sine animi generositate nulla ars adversus pericula valet. Metus enim memoriam excutit, ars vero sine fortitudine nihil prodest.

Lélekjelenlét nélkül a veszéllyel szemben mindenféle ügyesség haszontalannak bizonyul. Hiszen a rémület megbénítja az emlékekezetet, az ügyesség pedig bátorság nélkül semmit sem ér!

II, 87, 4.

17. *Ἥσσομένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐνέλουσιν αἱ γνώμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι.*

Virorum vero, qui semel victi sunt, animi eadem pericula pari audacia subire non solent.

Az egyszer vereséget szenvedett emberek ugyanabban a veszélyben már nem szoktak hasonló bátorságot tanúsítani.

II, 89, 11.*

18. *Ἐν ... τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν ἔργων καθίστανται.*

In animorum discrepantia factorum etiam controversiae consistunt.

A felfogásmód különbsége a cselekedetekben is ellentétet támaszt.

III, 10, 1.

19. *Ὁ ... παραβαίνειν τι βουλόμενος τῷ μὴ προύχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται.*

Qui aliquid praeter ius facere vult, eo quod viribus non firmior impetum facturus esset, absterretur.

A valamilyen túlkapásra készülődőt csak az a megfontolás tarthatja vissza, hogy nincs meg a megfelelő túlereje.

III, 11, 1.

20. Πέφυκε ... ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῖον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν.

Hoc natura comparatum est, ut homo eum quidem contemnat, a quo colitur, eum vero admiretur, qui ipsi non cedit.

Az embernek természete, hogy a szolgálatkészet megveti, s azt tiszteli, aki nem alkuszik.

III, 39, 5.

21. Ἐλεός τε ... πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι, καὶ μὴ τοὺς οὗτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἰεὶ πολεμίους.

Misericordiam illis, qui sunt pares, vicissim tribui est aequum, non autem illis, qui neque mutuum miserationem habituri sunt, et qui necessario perpetuo nobis hostes sunt.

Jogos szájalom csak a velünk egyenlő helyzetben levőknek jár, s nem olyanoknak, akik nem ismernek velünk szemben könyörületet, s így szükségképpen mindig ellenségeink maradnak.

III, 40, 3.

22. Νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλία εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης.

Credo haec duo bonae consultationi maxime contraria esse, celeritatem et iram, quorum alterum quidem cum amentia coniunctum esse solet, alterum vero cum imperitia et consilii tenuitate.

Véleményem szerint a helyes határozat két legnagyobb ellensége az elhamarkodottság és az indulat; az utóbbi rendszerint az értelmetlenség, az előbbi pedig a képzetlenség és felületes gondolkodás eredménye.

III, 42, 1.

23. Καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδίδοναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας.

Atqui turpe potius est, parem gratiam non referre, quam referre eam, quae iuste quidem contracta est, tamen iniuste refertur.

A jó szolgálatot hasonlóval meg nem hálálni nagyobb szégyen, mint azt, ami igazságos voltával lekötelez ugyan, de jogtalanság nélkül nem viszonzható.

III, 63, 4.

24. Πέφυκε ... τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἰκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπίον.

Ita nati sunt homines, ut semper illos imperio premant, qui cedunt, ab illis vero sibi caveant, qui arma ipsis inferunt.

Az ember vele született mindenkori tulajdonsága, hogy leigázza a megalázkodókat, de az is, hogy védekezik, ha megtámadják.

IV, 61, 5.

25. Τὰ ... διὰ πλείστου πάντες ἴσμεν θαυμαζόμενα, καὶ τὰ πείραν ἤκιστα τῆς δόξης δόντα.

Quae a nobis longissime distant, et quae famae nullum specimen dederunt, omnes haec admirationi esse scimus.

Mindnyájan tudjuk, hogy mindig azt csodálják legjobban, ami a legtávolabb van, s aminek hírének ritkán teszi próbára a tapasztalat.

VI, 11, 4.

26. Πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὴν προσήκουσαν σωτηρίαν ἐκπορίζεσθαι.

Non est cuiquam invidendum, si salutem suam quaerat.

Senkinek se lehet felróni, ha tőle telhetőleg igyekszik saját megmenekülését is biztosítani.

VI, 83, 2.